

DATUM
2014-06-13
ERT DATUM
2014-04-09

DIARIENR
2014/71-4
ER BETECKNING
Fö2014/607/MFU

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Investeringsplanering för försvarsmateriel – en ny planerings-, besluts- och uppföljningsprocess

Statskontoret tillstyrker samtliga förslag i betänkandet *Investeringsplanering för försvarsmateriel – en ny planerings-, besluts- och uppföljningsprocess*. Statskontoret ser sammanfattningsvis positivt på att det bildas en sammanhållen beslutsprocess och menar att den nya ordningen skapar en tydlig ansvarsfördelning mellan regeringen och Försvarsmakten samt mellan riksdagen och regeringen. I det följande redovisas Statskontorets synpunkter på några av de mest centrala förslagen i betänkandet.

Ett riktlinjebeslut varje valperiod

I dag är det Försvarsmaktens materielplan som utgör grunden för investeringar av försvarsmateriel. Planen utgår från den av riksdagen och regeringen beslutade insatsorganisationen och innehåller pågående och planerade anskaffningar för de kommande tio åren. Materielplanen stäms av mot de ekonomiska ramar som ges via riksdagen och via regeringens prognoser i budgetpropositionen. Planen fastställs sedan av Försvarsmakten i samband med att myndigheten lämnar in sitt budgetunderlag och investeringsplanen till regeringen.

Ett problem med dagens ordning är att det inte finns någon tydlig koppling mellan materielplanen och investeringsplanen. Innehållet i materielplanen är av sekretesskäl heller inte känd (förutom i stora drag) av riksdag och regering. Det innebär att statsmakterna inte kan utgå från, eller syna planen, i samband med sina bedömningar av hur stora anslagen bör vara. Ett annat närliggande problem är att enligt sitt regleringsbrev ska Försvarsmakten hemställa viktiga anskaffningsärenden till regeringen. Hemställan ska bland annat innehålla en kostnadskalkyl och en övergripande systembeskrivning. Försvarsmakten skickar visserligen in underlagen, men när de inkommer till regeringen så är myndigheterna redan i full gång med anskaffningsarbetet. Enligt Statskontorets bedömning så innebär det att regeringens beslut riskerar att i huvudsak bli en formalitet, inte en verklig prövning av ärendet.

Statskontorets bedömning är att det föreslagna riktlinjebeslutet, tillsammans med det årliga beslutstillfälle som beskrivs nedan, innebär att de ovanstående problemen mildras och att riksdagen och regeringen får bättre ekonomis-

ka och styrningsmässiga beslutsunderlag vid investeringar av försvarsmateriel. Försvarsmakten kommer få en fastställd långsiktig plan med projekt och kan ställa anslagen och anslagsprognoserna mot materielplanen. På så vis blir det enklare att bedöma om anslagen är tillräckliga för att materielplanen och investeringsplanen ska gå att genomföra.

Ett årligt samlat beslutstillfälle för riksdagen och regeringen

Utredningen föreslår att riksdagen varje år ska godkänna regeringens förslag till investeringar för de tre kommande åren. Regeringens förslag bör enligt utredningen redovisas i budgetpropositionen.

Statskontorets menar att det är bra om investeringarna planeras sekventiellt i flera steg, dessutom i en skriftlig dialog mellan riksdagen, regeringen och Försvarsmakten. I dag tar riksdag och regering bara ställning till ett år i taget, vilket kan sägas utgöra det första året i materielplanen. Med utredningens förslag kommer det alltid finns en treårig plan för vilka investeringar som får anskaffas enligt riksdag och regering. Förslaget innebär att regeringen kommer kunna ta beslut om större investeringar vid ett och samma tillfälle, i stället för som nu, projekt för projekt. Försvarsmakten kommer därmed också att få en bättre framförhållning i sina beslut.

Planering och uppföljning av pågående investeringar

Statskontoret anser att det är bra för riksdag och regering att det skapas en strukturerad uppföljningsprocess för investeringarna. Den strukturerade uppföljningen blir en viktig del för kommande planering och beslut, vilket medför att riksdagen och regeringen får bättre möjligheter att fatta strategiska beslut om kommande investeringar, såväl med ett ekonomiskt som ett förmågeperspektiv för ögonen. Det bör bidra till att riksdagen och regeringen får möjlighet att bli mer delaktiga och komma in tidigare i processen, och därmed också få bättre förutsättningar att ta ställning till kommande investeringar. Statskontoret anser också att detta bidrar till en tydligare ansvarsfördelning mellan regeringen och Försvarsmakten och Försvarets materielverk (FMV) samt mellan riksdagen och regeringen.

Utökad anslagskredit

Försvarsmaktens tillåtna anslagssparande har ibland varit noll och ibland tre procent av anslagen. Det har inneburit att FMV ibland utnyttjat sin räntekontokredit hos Riksgäldskontoret när Försvarsmakten behövt överutnyttja sitt anslag vid omfattande investeringar. Ett utnyttjande av denna kredit medför dock ökad arbetsbörda och kostnader för både Försvarsmakten, FMV och Riksgäldskontoret. Statskontoret ser därför positivt på utredningens förslag att Försvarsmaktens anslagskredit bör öka från tre till tio procent. Enligt Statskontorets bedömning kommer det ge Försvarsmakten en

större flexibilitet över tiden eftersom investeringar då kan skjutas fram över ett årsskifte. Därmed minskar behovet av att använda FMV:s räntekontokredit, vilket minskar statens totala kostnader.

Renodling av anslagen

Statskontoret har inget att erinra mot förslagen som innebär att anslaget *1:1 Förbandsverksamhet och beredskap* rensas från vidmakthållande kostnader, att anslaget *1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar* blir ett renodlat investeringsanslag samt att anslaget *1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar* blir ett renodlat anslag för vidmakthållande.

Statskontoret har sedan i december 2012 regeringens uppdrag att följa och utvärdera reformeringen av försvarslogistiken.¹ En delrapport lämnades den 15 april 2014 med slutsatser och förslag som berörde anslagsstrukturen. I rapporten framförde Statskontoret bland annat att de tre nya typerna av beställningar för försvarslogistik inte följer anslagsstrukturen. Detta riskerar bland annat att försvåra Försvarsmaktens återrapportering enligt de villkor som följer med respektive anslag samt begränsar möjligheterna att lägga beställningar på det mest kostnadseffektiva sättet. Statskontoret konstaterar också att det för närvarande pågår flera genomgripande förändringar av Försvarsmaktens och FMV:s verksamheter, bland annat till följd av reformeringen av försvarslogistiken men också på grund av införandet av ett nytt systemstöd och ekonomimodell. De här förändringarna ställer nya krav på interna processer för verksamhets- och ekonomistyrningen inom Försvarsmakten samt ytterligare ökar behovet av en tydligare anslagsstruktur.

Generaldirektör Yvonne Gustafsson har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Katarina Johansson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Yvonne Gustafsson

Katarina Johansson

¹ Uppdrag till Statskontoret att följa och utvärdera effektiviseringar inom Försvarslogistiken, 2012-12-20, Fö2011/613/MFU (delvis).